

Werk mee aan biodiversiteit

COUNTDOWN
2010

WERK MEE AAN BIOdiversiteit

natuurpunt
oost-brabant

“Werk mee aan Biodiversiteit - Countdown 2010 in Oost-Brabant”

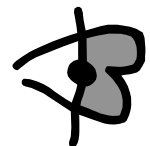
INHOUDSTAFEL

1. BIODIVERSITEIT: WAAROM ?

- 1.1 Biodiversiteit?
- 1.2 Countdown 2010
- 1.3 Belang van en voor de gemeenten
 - 1.3.1 Belang van de gemeente?
 - 1.3.2 Belang voor de gemeente?

2. NATUURPUNT OOST-BRABANT ONDERNEEMT ACTIE

- 2.1 Huidige situatie
- 2.2 Charter voor biodiversiteit omvat 4 actiethema's
 - 2.2.1 Natuur & Gebieden
 - 2.2.2 Natuur & Soorten
 - 2.2.3 Natuur in je buurt
 - 2.2.4 Natuur voor iedereen
- 2.3 Hoe pakken we de toekomst aan?
 - 2.3.1 Contacten binnen en buiten de afdeling
 - 2.3.2 Opmaak van de mogelijkheden
 - 2.3.3 Contact met je gemeente
- 2.4 Praktische voorbeelden uit onze regio
 - 2.4.1 Natuur & Gebieden
 - 2.4.2 Natuur & Soorten
 - 2.4.3 Natuur in je buurt
 - 2.4.4 Natuur voor iedereen
- 2.5 Verwijzingen naar nuttige informatie

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

Foto's cover: Eric Malfait, Luc Vervoort, Ingrid Beerens, Roosmarijn Steeman, VILDA, Jaak Geebelen en Luc Nagels
Met dank aan Hugo Abts, Luc Vervoort, Margriet Vos, Christine Daenen, Ewoud L'Amiral en Steven Vanholme
Realisatie: Liselotte Vanderoye - lay-out: Luc Nagels

1. BIODIVERSITEIT: WAAROM?

1.1 Biodiversiteit?

BIOdiversiteit

Biodiversiteit is een veelomvattende term. Het is de afkorting van 'biologische diversiteit' en staat voor de verscheidenheid aan levensvormen, genen en ecosystemen op onze planeet. Die diversiteit levert de basisvoorwaarden voor het bestaan van de mens en zorgt voor het goede verloop van alle natuurlijke processen op aarde. Het verschaft ons de levensnoodzakelijke behoeften als voedsel, geneesmiddelen, zuurstof, zuiver water, hout en vele andere grondstoffen. Daarbovenop vervult het eveneens belangrijke recreatieve, culturele en esthetische functies. Een belangrijke eigenschap van een goed draaiend ecosysteem met een rijke biodiversiteit is dat het deze producten voortdurend kan vernieuwen of reproduceren.

Het natuurbehoud probeert zo veel mogelijk van deze diversiteit veilig te stellen. Want ecosystemen kunnen maar functioneren indien de veelheid aan soorten waaruit ze bestaan in een goede en diverse toestand aanwezig zijn. Wanneer meer en meer soorten verdwijnen en enkel een beperkt aantal dominante soorten overblijven, spreken we van erosie van de biodiversiteit en vervlakking of banalisering van de natuur.

Hoe diverser de natuur is, hoe robuuster en meer bestand ze is tegen bv. vervuiling, vermessing of klimaatverandering. **Biodiversiteit is dus een soort levensverzekering voor ecosystemen... en uiteindelijk voor de mens.**

1.2 Countdown 2010

Op de Wereldconferentie in Johannesburg (2002) beloofden de wereldleiders om het hallucinant tempo van biodiver-

siteitsverlies aanzienlijk terug te schroeven tegen 2010. De Europese leiders legden de eigen lat –terecht- nog wat hoger. Europa wil het biodiversiteitsverlies op eigen grondgebied stoppen tegen 2010. Dat is de zogenaamde 'Countdown 2010' doelstelling. Of in andere woorden: aftellen tot 2010.

Om de overheden te herinneren aan hun belofte hebben verschillende actoren de handen in elkaar geslagen in het Countdown 2010 netwerk. Natuurpunt is één van de Vlaamse partners van dat internationale netwerk.

→ www.countdown2010.org

Er is nog werk aan de winkel. Wereldwijd, maar vast en zeker ook bij ons. Dat wordt in het jongste natuurrapport (november 2007) nogmaals bevestigd. De Vlaamse natuur verschraaft verder en als het huidige beleid aanhoudt, ziet het er ook in de toekomst niet te best uit.

→ www.nara.be

1.3 Het belang van en voor de gemeenten

1.3.1 Belang van de gemeente?

Internationaal werd 2010 als doel gebruikt om de opwarming terug te dringen en daarmee ook het verlies aan biodiversiteit. Echter om internationaal iets te kunnen bereiken moeten we nationaal en lokaal het voortouw nemen en ons houden aan de goede beloftes die we maken. Lokale overheden kunnen en moeten een cruciale rol spelen bij het behoud van biodiversiteit. Zij beheren veel openbare domeinen en gronden, ze staan in rechtstreeks contact met de burgers, ze hebben een belangrijke rol bij het vergunning- en planningbeleid,... Daarom richt 'countdown 2010' zich ook expliciet naar de gemeenten en provincies. Gemeenten hebben er alle baat bij om burgers en lokale organisaties te betrekken en te stimuleren op alle niveaus bij de ontwikkeling en de uitvoering van het biodiversiteitsbeleid.

Er zijn zeer veel verschillende initiatieven mogelijk op maat van het plaatselijke budget en de eigen situatie. Van het planten van een haag, het beheren van wegbermen tot de inrichting van een natuurgebied. Zelfs kleinschalige initiatieven kunnen een belangrijke impact hebben. Als ze maar doordacht en gericht gebeuren. Investerings in natuur hebben als voordeel dat er vrij snel zichtbare en tastbare resultaten zijn en dat is belangrijk voor het draagvlak.

1.3.2 Belang voor de gemeente?

Het is belangrijk dat gemeenten biodiversiteit niet meer zien als een bedreiging voor de ontwikkeling van de bebouwde omgeving of landbouw maar als een **kans** voor:

- het creëren van een mooi, aantrekkelijk leefmilieu
- een verbetering van het vestigingsklimaat
- een uitbreiding van het recreatieve palet
- een versterking van de eigen identiteit van de gemeente

Dat investeren in natuur en landschap loont, zien we als conclusie terug in een Nederlands onderzoek 'Investeren in het Nederlandse landschap. Opbrengst: geluk en euro's' waarvan het rapport aan de bevoegde minister werd overhandigd.

→ www.countdown2010.be

• Natuur in de bebouwde omgeving

Kansen voor de biodiversiteit bij wonen, infrastructuur en bedrijventerreinen liggen wel degelijk voor het grijpen.

De belangrijkste functies van biodiversiteit in de bebouwde omgeving zijn:

1. **De sociale functies.** Een groene en gevarieerde omgeving bevordert het welzijn van bewoners, kan dienen als ontmoetingsplek maar ook als rustpunt; je kunt er wandelen of sportief bezig zijn, je steekt er wat van op en het maakt een stad, dorp of wijk mooier en aantrekkelijker.
2. Daarnaast kent een gezond ecologisch systeem in stad of dorp belangrijke fysieke ofwel **regulerende functies**. Ecologisch gezond water houdt zichzelf zuiver en is gezonder voor mens en dier; een robuuste en gevarieerde groenstructuur reinigt lucht, vangt stof, bevordert de waterafvoer bij regen, remt wind, reguleert temperatuur en isoleert geluid. Natuur als levensverzekering.
3. Tot slot hebben groen en blauw een niet te onderschatten **economische functie**: een natuurlijke omgeving is meestal een belangrijke voorwaarde bij vestiging van bedrijven in of nabij steden, burgers hebben vaak meer geld over voor een huis met groen of water voor de deur. Natuur verbetert dus uiteindelijk het vestigingsklimaat van de stad én de attractiviteit van een gemeente.

• Duurzame en robuuste natuur in grote met elkaar verbonden natuurgebieden

In het landelijke gebied wacht er nog een zeer grote opdracht om de samenhang en de opwaardering van natuurgebieden ter hand te nemen. Vele planten en dieren kunnen immers maar overleven in grotere en met elkaar verbonden natuurgebieden. Vooral de riviervalleien bieden hier prachtige kansen, ook omwille van hun bufferende werking ten opzichte van ongewenste overstromingen. Al ligt voor de totstandkoming van dit soort netwerken de verantwoordelijkheid voornamelijk bij de Vlaamse en provinciale overheden, toch kunnen ook gemeenten waar dit aan de orde is, helpen door het behoud en de ontwikkeling van grotere natuurgebieden op hun grondgebied te steunen. Niet alleen de biodiversiteit is erbij gebaat, de pracht van een groots landschap verhoogt in belangrijke mate de aantrekkingskracht van de gemeente.

• Natuur is overal, ook in het agrarisch gebied

Indien Vlaanderen zijn landschappen en de biodiversiteit wil behouden, zal ook in het landbouwgebied een algemene natuurbasiskwaliteit aanwezig moeten zijn. Concreet betekent dat de beperking van de vervuiling van grond, water en lucht door landbouwactiviteiten, de handhaving van een minimum aan permanente natuurinfrastructuur (o.a. kleine landschapselementen), en tijdelijke resultaatgerichte maatregelen voor de buffering (bv erosiestroken) en het behoud van soorten (bijvoorbeeld akkerreservaten voor akkervogels). Zo kan het landschap zijn functies blijven vervullen: landbouw, maar ook streekidentiteit, biodiversiteit en recreatie. Landelijke gemeentebesturen kunnen een belangrijke rol spelen in dit bewustwordingsproces en gepaste maatregelen nemen om ook in het agrarisch gebied een basiskwaliteit te garanderen.

Koeheide Werkdag,
foto Eric Malfait

2. NATUURPUNT OOST-BRABANT ONDERNEEMT ACTIE

2.1 Huidige situatie

Momenteel beheert Natuurpunt in Oost-Brabant zo'n **2.500 hectare natuurgebied** verspreid over 85 projecten, telkens gedragen door een reservatenteam van vrijwilligers. Hoewel verschillende gebieden nog zeer versnipperd zijn, bestaan er reeds enkele bekendere en meer aaneengesloten gebieden zoals Averbode Bos & Heide, Aronst hoek te Geetbets, de Hoegaardse valleien,... De Vlaamse en de provinciale overheid ondersteunen in belangrijke mate de aankoop of huur van deze gebieden, tenminste als de afdelingen van Natuurpunt 10% tot 40% van de aankoopprijs zelf bekostigen. Verschillende gemeenten doen daarom ook een duit in het zakje zodat op hun grondgebied sneller grotere projecten kunnen gerealiseerd worden. In verschillende gemeentes is er een specifiek reglement dat de aankoop en het beheer ondersteunt.

Natuurpunt Oost-Brabant speelt een belangrijke rol in het **adviseren in natuurvriendelijk beheer** van gemeentelijke of private terreinen. In de meeste gemeentelijke domeinen en landschapselementen in Oost-Brabant wordt het concrete natuurwerk uitgevoerd door de zgn. Intergemeentelijke Natuur- en Landschapsploegen (INL-ploegen) die worden gecoördineerd door het Intergemeentelijk Opbouwwerk van het Arrondissement Leuven (IGO).

→ www.igo.be

Onze vereniging is eveneens lid van de verschillende **regionale landschappen**. Hiermee worden de diverse grondgebruikers (landbouwers, toerismeverenigingen, jagers...) in het landelijk gebied benaderd en geadviseerd om ook op hun terreinen meer plaats te voorzien voor natuur en biodiversiteit. In een aantal gevallen kunnen via het regionaal landschap concrete projecten worden uitgevoerd.

→ www.rlnh.be, www.rld.be, www.rlzh.be

Naast gebiedsgerichte acties worden er in Oost-Brabant ook al diverse **soortgerichte acties** ondernomen. Heel bekend zijn de initiatieven van de Oost-Brabantse vogelwerkgroep van Natuurpunt die in samenwerking met de regionale landschappen op tal van plaatsen kunstnesten ophangen voor huiszwaluwen. Op andere plaatsen werden 'mestplankjes' voorzien om mogelijke overlast te voorkomen. Door de kerkuilenwerkgroep worden talrijke nestkasten voor kerkuilen geplaatst waardoor deze soort zelfs van haar rode lijststatus verlost geraakt.

Maar ook buiten ons werkingsgebied bestaan zeer interessante initiatieven. In **Limburg** bijvoorbeeld. Daar overtuigden de regionale landschappen en het provinciebestuur alle gemeenten om een bedreigde soort te adopteren. Van de ijsvogel in Alken tot de Veldparelmoervlinder in Zutendaal.

→ www.limburgsesoorten.be

In 2003 lanceerde Natuurpunt in gans **Vlaanderen** de actie 'Biodiversiteit in jouw gemeente'. Op basis van de ervaringen met soortenbescherming werden een 15-tal model soortbeschermingsinitiatieven geselecteerd en gepromoot: acties voor zwaluwen, vleermuizen, steenuilen, wilde bloemen in berm... Door kleine, relatief gemakkelijke ingrepen als het aanbieden van nestgelegenheden, kunnen we ze er weer bovenop helpen. Het project omvat ook een aantal modules voor het natuurvriendelijk beheer van berm- en muurvegetaties.

Via folders, een kleurrijke infomap en een website probeerden we gemeenten en lokale groepen aan te moedigen een of meerdere soortbeschermingsprojecten op te zetten.

→ www.natuurpunt.be/biodiversiteit

2.2 Charter voor biodiversiteit omvat 4 actiethema's

In het voorjaar van 2007 lanceerde onze vereniging het 'charter van de biodiversiteit'. Via dit 'plechtig' document wil onze vereniging op een formele manier de hand reiken naar gemeentebesturen en andere georganiseerde actoren. Want het is belangrijk dat goede voornemens op papier worden vastgelegd en in acties geconcretiseerd worden. Het charter geeft de weg aan om in Oost-Brabant 'Countdown 2010' in praktijk om te zetten. Bewust wordt ook prioriteit gelegd bij de meest bedreigde en kwetsbare ecosystemen, leefgebieden en soorten. Enkele gemeenten ondertekenden ondertussen dit charter, aan andere besturen werd het overhandigd. Om 'charterwaardig' te zijn moeten concrete engagementen worden opgenomen zoals deze die hieronder zijn vermeld en toegelicht in deze handleiding.

→ www.countdown2010.be

Actiethema's in het biodiversiteitsplan

Voor invulling van de campagne 'Werk mee aan Biodiversiteit! – Countdown 2010' is er een lijst van 100 (mogelijke) actiepunten opgesteld. Dit moet eerder gezien worden als een ideeënbank waaruit afdelingen, vrijwilligers en beleidsmensen interessante of geschikte acties kunnen 'plukken'. De oplijsting van de 100-actiepunten vind je terug op de Natuurpunt-site en kan ook gehanteerd worden om een eigen, lokale inventarisatie op te maken. (Zie hoofdstuk opmaak van de mogelijkheden)

Om gebruiksvriendelijk én doeltreffend te kunnen werken zijn deze punten opgesplitst in 4 thema's. Gemeenten of actoren die het charter ondertekenen engageren zich er toe om uit elke groep minstens 2 acties op te pikken. Wel willen we actie 1 & 2 extra in de spotlights plaatsen om te vermijden dat er te weinig acties worden ondernomen die er werkelijk toe doen. Het is ook mogelijk dat een actie overlappend werkt.

→ www.natuurpunt.be/default.asp?ID=2775

2.2.1 Natuur in Gebieden

Biodiversiteit heeft **ruimte** nodig. Bovendien hebben deze ruimtes (terug) samenhang nodig. Deze kostbare gebieden vereisen op hun beurt buffers die negatieve (vervuilende en versturende) invloeden van buitenaf weren. Complexe en waardevolle levensgemeenschappen en tal van zeldzame soorten komen enkel nog voor in goed beheerde natuurgebieden. Van de wilde plantensoorten in Oost-Brabant komt op dit moment zo'n 15% enkel nog maar voor in beheerde natuurgebieden.

2.2.2 Natuur & Soorten

Hieronder vallen acties die specifiek gericht zijn naar de meest **bedreigde soorten**. Naast koppeling met het gebiedsgerichte beleid kunnen hier maatregelen van inventarisatie, monitoring, sensibilisatie voorzien worden, ook specifieke acties gericht op 'reanimeren' of terug in conditie brengen van deze soorten.

Het provinciale natuurstudieforum Brakona werkt momenteel aan een lijst rond Prioritaire Provinciale Soorten. Na enige tijd kunnen we ook deze lijst gebruiken om soortbeschermingsacties te ondernemen.

De mogelijkheden zijn divers en iedere afdeling kan met zijn gemeente kiezen voor een eigen aanpak. De medewerkers van Natuurpunt Studie en/of andere Natuurpunt-vrijwilligers kunnen instaan voor extra vorming, informatie en testcases indien nodig.

2.2.3 Natuur in je buurt

Natuur is belangrijk voor de kwaliteit en de beleving van de (leef)omgeving. Hieronder kunnen acties genomen worden naar ecologische opwaardering van openbare domeinen en parken, wegbermen, aanleg van speel- en klimaatbosjes, waterbuffers.

2.2.4 Natuur voor iedereen

De gemeente moet kansen geven aan vrijwilligers en groepen om het beleid mee vorm te geven en acties uit te voeren. Want een beleid op het veld realiseren, gebeurt best met de betrokkenheid en zelfs de inzet van zoveel mogelijk inwoners. Mensen kunnen individueel of georganiseerd (bv. via verenigingen) worden aangesproken. Uiteraard zijn de afdelingen van Natuurpunt hierin een vooraanstaande partij. Ook de sensibilisatie en de educatie rond bijvoorbeeld een geadopteerde soort valt onder Natuur voor iedereen.

Koeheidedag 9 september 2007, foto Eric Malfait

2.3 Hoe pakken we de toekomst aan?

2.3.1 Contacten binnen en buiten de afdeling

Je **consulent** komt langs om deze handleiding mondeling te verduidelijken met een powerpoint-presentatie en eventuele vragen te noteren en beantwoorden. Na deze voorstelling is er de mogelijkheid om te **brainstormen** over de aanpak van de campagne, mogelijke problemen, lokale eigenheid binnen het project, mogelijke actiepunten, invullen van de website,... Eventuele lokale moeilijkheden, achtergronden,... kunnen we op dat moment eveneens bespreken.

Tijdens dit overlegmoment stellen we een **aanspreekpersoon** aan binnen de afdeling. Deze persoon communiceert met de consulent, maakt afspraken met de gemeente, de milieu-ambtenaar, de schepen van leefmilieu. Hij/zij staat eveneens in voor de communicatie rond de campagne **binnen** de afdeling.

Om een kruisbestuiving van ervaringen tussen de afdelingen mogelijk te maken, wil Natuurpunt Oost-Brabant een **netwerk** van deze contactpersonen uit de afdelingen opzetten. We willen thema-excursies organiseren met een overlegmoment daaraan gekoppeld om de concrete aanpak van de verschillende afdelingen te bespreken. Op die manier kunnen we een stimulans zijn voor elkaar!

2.3.2 Opmaak van de mogelijkheden

Het kiezen van het juiste 'biodiversiteitspad' is cruciaal voor het slagen van acties en projecten. Ga even na wat je mogelijkheden zijn in de 4 actiethema's van het biodiversiteitscharter.

Het gebruik van een standaard sjabloon om je eigen inventarisatie te maken, kan zeker helpen om te communiceren binnen je eigen afdeling, maar ook wanneer je contact hebt met het netwerk van andere afdelingen.

Maar we willen ook het verleden, de huidige toestand en de toekomst in kaart brengen rond biodiversiteitsacties in de Vlaamse gemeentes. We hanteren daarvoor een inventarisatie opgesteld op de Natuurpunt-website.

Op www.natuurpunt.be/default.asp?ID=2775 brengen we in kaart wat er nu al gebeurt. En jij kan daarbij helpen!

Neem dus vóór de opmaak van je eigen inventarisatie een kijkje nemen op de Natuurpunt-website. Daar vind je een handige opsomming van mogelijke bestaande actiepunten én punten die je kan gebruiken voor toekomstgerichte projecten.

De inventarisatie op de Natuurpunt-website kadert eveneens in een groter geheel; het stelt ons in staat om regio's naast elkaar te plaatsen en op te maken waar de klemtonen liggen, de sterktes, mogelijke actieplannen voor de toekomst. Een handig overzicht van wat er leeft in welke gemeentes en meteen een **hulpmiddel** om na te gaan hoe het in jouw gemeente zit!

Heb je een concrete ophijsting van wat er leeft in jou gemeente? Gebruik dit dan als aanknopingspunt om een biodiversiteitsoverleg met je gemeente te organiseren.

- Wat kunnen we zelf?
- Wat kunnen we samen met de gemeente?
- Wat kunnen we samen met andere partners?

THEMA'S	ZELF	met de GEMEENTE	met andere PARTNERS
1. GEBIED			
2. SOORTEN			
3. IN DE BUURT			
4. VOOR IEDEREEN			

2.3.3 Contact met je gemeente

• Eerste contact met de gemeente

Er wordt een afspraak geregeld met de gemeente door de afdelingsverantwoordelijke. Op dit ontmoetingsmoment kunnen volgende agendapunten besproken worden:

- Belang van actie(s) rond biodiversiteit benadrukken
- Leg je eigen inventarisatie voor en bespreek de projecten die je samen met je gemeente kan aanpakken.
- Mogelijkheid tot overhandigen/ondertekenen van charter op een publiek evenement
- Contactpersonen vastleggen om goede communicatie/opvolging te verzekeren
- Mogelijkheid organisatie van een biodiversiteitsevenement (+ charter/adoptie/...)
- Opmaak van de subsidiemogelijkheden

Zoek je meer info? Je consultant staat steeds klaar om je door te sluisen naar de juiste bron. Mogelijke infobronnen: deze handleiding, de natuur.studie-werkgroep, je consultant,...

• Maak van de ondertekening van het charter een feestelijk moment!

Zorg ervoor dat de ondertekening van zo'n charter en/of de adoptie van een soort een feestelijk moment wordt met veel volk en pers erbij. Je kan dit koppelen aan een reeds geplande activiteit (bv. de tiende verjaardag van het natuurgebied, een Walk For Nature, een groots opgezette Nacht van de Vleermuis...) of je kan iets nieuw organiseren. Hou wel rekening met de beschermde data van de vereniging en plaats je activiteit niet op één van die dagen. Bekijk de timing ook met jullie consultant, met je gemeente en andere grote Vlaamse/regionale activiteiten.

De dienst campagnes en evenementen zal **sponsoring** voorzien om van dergelijk biodiversiteitsfeest een plechtig publieksmoment te maken.

Om dit evenement goed te laten verlopen, kan je de handleiding "**Natuurhappenings organiseren: Van theorie naar praktijk**" aanvragen bij je consultant.

• Uitwerking actieplan ism gemeente

De afdeling werkt samen met hun gemeente een actieplan uit, dat volgende items omarmt;

- Zeker twee gebiedsgerichte acties
- Zeker twee soortgerichte acties, eventueel adoptie van een soort
- Vastleggen van contactpersonen om een goede uitvoering én opvolging te verzekeren
- Opmaak van deadlines voor projecten
- Publiceren van samenwerkingsacties en sensibiliserende informatie in gemeentelijk infoblad
- ...

Bedoeling is dat de milieuraad minstens 1 keer per jaar de opvolging van het charter bespreekt en eventueel aanvult met concrete voorstellen voor haalbare acties. En natuurlijk is het de bedoeling dat je dit in de komende jaren intensief verder opvolgt. Herinner je gemeente zo nodig aan de beloftes.

Links: Walk for Nature Holsbeek. Rechts: Walk for Nature Pellenberg, foto's Eric Malfait

2.4 Praktische voorbeelden uit onze regio

Hieronder worden enkele voorbeelden opgesomd die een aanknopingspunt kunnen zijn voor afdelingen en waarover meer informatie kan ingewonnen worden bij betrokken afdelingen, de Natuurpuntconsulent of het secretariaat van Natuurpunt Oost-Brabant.

2.4.1 Natuur & Gebieden

Het belangrijkste instrument om biodiversiteit effectief te beschermen blijft de **aankoop of huur** en het aangepast **beheer van natuurgebieden**. Momenteel komen veel soorten dieren en planten enkel nog in deze beheerde gebieden voor. Bijna in elke gemeente van Oost-Brabant werkt Natuurpunt aan één of meerdere projecten, in totaal zo'n 85 waarbij 2.500 hectare in beheer is. Ook sommige private eigenaars werken met Natuurpunt samen om hun gronden natuurvriendelijk te beheren, zoals in het gebied Speelhoven te Aarschot. Verder geven de provincie of gemeenten gebieden in beheer zoals het Twaalf Apostelenbos in Teruren, delen van het Torfbroek te Kampenhout, de Zwartbos, Hazenberg en Blauwschuurbroek te Bierbeek, het Lovenarenbroek te Kessel-Lo, de Raam te Begijnendijk, het Aardgat te Tienen enzv. Andere gemeenten ondersteunen Natuurpunt in de verwerving van gebieden. In verschillende gemeenten is er een specifiek reglement dat de aankoop en beheer ondersteunt. Voorbeelden van subsidiereglementen of huurcontracten kunnen gevonden worden op de Natuurpunt website of kunnen op aanvraag worden bezorgd.

Een belangrijke voorwaarde voor het verder bestaan van veel gebieden is de **waterhuishouding**. Sommige openbare besturen zijn steeds meer te vinden voor een natuurvriendelijker aanpak omdat dit ook problemen van wateroverlast in woongebieden kan tegengaan. Zo werd in het project van de Hoegaardse valleien door een samenwerking tussen de provincie, het Vlaamse gewest en Natuurpunt de voorheen rechtgetrokken Schoorbroekbeek terug kronkelend gemaakt. Daardoor kunnen natte biotopen zich terug ontwikkelen en het Hoegaardse gehucht Nerm wordt beter gevrijwaard van overstromingen. Dergelijke samenwerking kan ook opgezet met andere beheerders van waterlopen zoals Wateringen en Waterschappen.

De (verdere) ontwikkeling van een gepast beheer voor wegbermen tot aaneengesloten stroken waardevol natuurgebied is eveneens essentieel. Na 20 jaar volgehouden natuurvriendelijk maaibeheer ontstonden op de Tiense wegbermen bloemrijke vegetaties waar nu in het najaar de kleurige 'wasplaten' opduiken. Wasplaten worden de orchideeën onder de paddenstoelen genoemd omdat ze heel fraai maar ook bijzonder zeldzaam zijn geworden. In Bekkevoort leverde dit **wegbermbeheer** enkele mooie veldjes op met Grote wilde tijm die toch in gans Vlaanderen sterk achteruit gegaan is. Een belangrijke 'technische maatregel' bij de (her)aanleg van wegbermen blijkt het respecteren van de van nature aanwezige (niet verrijkte) grond te zijn, en het niet langer meer **af te dekken** met vruchtbare 'zwarte grond'. Eventueel kan zelfs overgegaan worden tot 'afplaggen'. Deze maatregelen verminderen ook de berg af te voeren maaisel en maken het beheer goedkoper.

Foto Piere Boone - Erik Op De Beeck - Geert Bleys

2.4.2 Natuur & Soorten

Vlindervriendelijk beheer is mogelijk op de meeste plaatsen door zowel een combinatie van nectarplanten als schuilplaatsen aan te bieden. **Holle wegen** waaraan Oost-Brabant zo rijk is vormen een ideale habitat. Zo werd op de Kloosterberg te Diest het hakhoutbeheer op de holle wegkanten terug hernomen waardoor een ideale afwisseling ontstaat tussen zonnige bloemrijke plekjes en ruige of houtige hoekjes. De sleedoornpage verkiest jong opschietend sleedoornstruweel en heeft het hier nu terug naar zijn zin.

Veel Oost-Brabantse gemeenten ondersteunden de **nestkastacties** van de Oost-Brabantse vogelwerkgroep en de kerkuilenwerkgroep. Om zo veel mogelijk eigenaars en grondgebruikers te bereiken werd hiervoor veel samengewerkt met de regionale landschappen die op dat vlak goed geplaatst zijn.

De **Eikelmuis** was een typische bewoner van Oost-Brabant maar heeft het momenteel zeer moeilijk. In verschillende natuurgebieden van Natuurpunt zoals het Meldertbos, het terassenlandschap van Kumtich en Speelhoven te Aarschot werden fruitbomen en besdragende struiken geplant en werden nestkasten voor deze soort opgehangen.

Voor het opkrikken van de amfibieënstand werden in de meeste beheerde natuurgebieden maar ook daarbuiten bij heel wat particulieren een netwerk van **poelen** aangelegd. Verschillende gemeenten ondersteunen dit financieel en de promotie gebeurt veelal via de regionale landschappen. Als winterhabitat worden in verschillende gebieden takkenhopen aangelegd waarvan naast amfibieën ook reptielen zoals hazelworm en levendbarende hagedis kunnen van profiteren.

2.4.3 Natuur in je buurt

Gebieden met een minder uitgesproken waarde voor biodiversiteit kunnen wel een grote sociale waarde hebben voor contact van de inwoners met de natuur en het landschap. Natuurpunt werkt daardoor regelmatig mee of adviseert de **natuurvriendelijke inrichting van schooltuinen of openbaar groen**.

In haar eigen gebieden worden sommige delen in het beheerplan voorzien als **speelbos**, zoals in het gebied Dassenarde bij Diest of in Averbode Bos & Heide. Afdeling Kortenberg deed samen met omwonenden in Erps-Kwerps de opruiming en de herinrichting van de 'Bronnen van de Weesbeek', een verwaarloosd gebiedje in een uithoek van het bekende Silsombos. Een verloren hoek werd dankzij de aankoop door Natuurpunt terug opengesteld voor natuurbeleving in het dorp terwijl ook de biodiversiteit werd opgekrikt. Afdeling Boortmeerbeek liet een poel met vlonder en begeleidend wandelpad aanleggen vlakbij het bejaardentehuis van Hever.

Natuurgebieden zijn in Vlaanderen versnipperd en steeds vlakbij. Daarom dat onze vereniging in de meeste gebieden veel aandacht geeft aan toegankelijkheid en informering van bezoekers met **infoborden**. Vooral in een aantal vogelrijke gebieden zoals de Demerbroeken in Scherpenheuvel-Zichem en Aronst Hoek te Geetbets staan **vogelkijkhutten** ter beschikking. Dit alles onder het motto: onbekend is onbemind! Als we mensen niet regelmatig volop natuur laten proeven zullen op termijn volgende generaties de natuur niet meer kennen en nog minder waarderen.

2.4.4 Natuur voor iedereen

Naast het in contact brengen van mensen met natuur is het belangrijk dat mensen kunnen meewerken aan realisaties en het gevoel krijgen dat hun **inbreng** er 'echt toe doet'. Waar men zelf toe heeft bijgedragen zal men met respect behandelen en waarderen, meer nog: vurig verdedigen. Dit is het werkingsmodel van Natuurpunt dat in feite in alle afdelingen en met de verschillende reservatenteams van vrijwilligers wordt nagestreefd.

Natuurpunt is er dus geen voorstander van dat de overheid zelf alle natuur 'zou aanbieden' aan de mensen maar vindt dat deze mensen hier zelf positief moeten in **betrokken** worden en voortdurend op aangesproken.

Sommige gemeenten ondersteunen ook bv. jeugdverenigingen die in natuurgebieden de handen uit de mouwen steken (vb. reglementen op website Natuurpunt of op aanvraag). Ook het door de provincie ondersteunde project 'Educatief Natuurbeheer' van Natuurpunt steunt op dit principe.

Via de regionale landschappen worden ook de andere gebruikers van de open ruimte aangesproken en gemotiveerd naar initiatieven voor natuur, zoals bv. de diverse poelenprojecten, haagplantacties, hoogstamboomgaarden, beheersovereenkomsten.

Koeheide werkdag, foto Eric Malfait

2.5 Verwijzingen naar nuttige informatie

Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD)	www.biodiv.org
Countdown – campagne	www.countdown2010.net
Natuurpunt Inventarisatie	www.natuurpunt.be/default.asp?ID=2775
Biodiversiteitscharter	www.countdown2010.be/docs/PDF/charter.pdf
Natuurpunt projecten +info	www.natuurpunt.be/biodiversiteit
Brakona	www.vlaamsbrabant.be/levenenwonen
Natuurrapport 2007	www.nara.be
Milieuconvenant	www.samenwerkingsovereenkomst.be
Samenwerking Tandem	www.tandemweb.be
Bereken je ecologische voetafdruk	www.voetenbank.nl
Nederlandse initiatieven	www.countdown2010.nl
Soortenbeschermingsplannen e.a.	www.inbo.be
Wetenschappelijke informatie	www.greenfacts.org/nl/biodiversiteit
Wetenschappelijke informatie	www.natuurindicatoren.be

Werk mee aan biodiversiteit

COUNTDOWN
2010

Liselotte Vanderoye, liselotte.vanderoye@natuurpunt.be - 015 29 72 67

Christine Daenen, christine.daenen@natuurpunt.be - 016 25 25 19

Luc Vervoort, luc.vervoort@natuurpunt.be - 016 25 25 93

www.countdown2010.be/werkmeeaanbiodiversiteit

WERK MEE AAN
BIOdiversiteit

natuurpunt
oost-brabant

PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT

Met steun van de provincie Vlaams-Brabant, partner voor meer en betere natuur